

Д-р Милан Недков

УПРАВУВАЊЕ СО ДРУШТВОТО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

1. Специфичности на устројството на друштвото со ограничена одговорност - Друштвото со ограничена одговорност како што е добро познато поседува во исто време карактеристики на персоналните друштва, чиј прототип е јавното трговско друштво и карактеристики на капиталските друштва чиј образец е акционерското друштво. Во поглед на устројството друштвото со ограничена одговорност во основа ги има позајмено елементите својствени на капиталското друштво. Во друштвото со ограничена одговорност, како што е случај со акционерското друштво, управувањето со друштвото, сфатено во најшироката смисла на зборот е институцијализирано во форма на органи на друштвото. Имено управувањето со друштвото со ограничена одговорност, како и управувањето со акционерското друштво е вклучено во органите на друштвото, дејствијата во доменот на управувањето со друштвото се насочени преку дејствувањето на органите на друштвото. Управувањето со друштвото е право и обврска на органите на друштвото.

Наспроти тоа, во персоналните друштва управувањето со друштвото е распрснато и распределено рамномерно меѓу содружниците. Така управувањето со јавното трговско друштво е дејност на содржниците, додека командитното друштво е дејност на компементарите. Содружниците во персоналните друштва немаат во стриктната смисла на зборот својство на органи на друштвото. Управувањето со друштвото е само една од манифестациите на нивниот личен ангажман во работите на друштвото. Тие не мора да образуваат органи за да управуваат со друштвото. За разлика од нив, содружниците на друштвото со ограничена одговорност, како и акционерите, не можат да управуваат со друштвото ако не образуваат органи на друштвото, а тие (содружниците и акционерите) можат да дејствуваат во доменот на управувањето со друштвото само ако бидат избрани во органите на друштвото. Содружниците и акционерите можат да учествуваат во управувањето со друштвото во својство на содружници, односно акционери само ако се конституираат во собир на содружници, односно во собрание на акционери.

Иако устројството на друштвото со ограничена одговорност е во основа истоветно со устројството на акционерското друштво, сепак со оглед на природата на друштвото со ограничена одговорност, релативно малиот капитал, како и малиот број на содружници устројството на друштвото со ограничена одговорност е многу поедноставено, а односите во доменот на управување многу полабаво институционализирани. Најмаркантен показател за тоа е тоа што во законот за трговски друштва е пропишана

обврска за создавање само на два органа на друштвото со ограничена одговорност: (а) собир на содружници, чие дејствување може да биде заменето со одлучување преку одлучување и (б) „управа“ составена од еден или повеќе управители. Значи, Законот за трговски друштва тргнува од тоа друштво со ограничена одговорност како правно лице да има еден орган („Управа“) кој ќе го води работењето на друштвото и ќе ги изразува неговите интереси наспрема третите лица, вклучувајќи ја и државата и орган (собир на содружници) во кои ќе бидат вклучени содружниците и кој ќе им овозможи ним влијание врз животот на друштвото, но и влијание врз водењето на работењето на друштвото од страна на управителот.

Друштвото има обврска да ги создаде овие два органа, без нив не може да се основа ниту нормално да функционира. Во се друго во врска со обликувањето на устројството, друштвото со ограничена одговорност има голема слобода, за разлика од акционерското друштво. На пример, содружниците слободно избираат дали одлуките ќе се донесуваат на собир или преку допишување, т.е. без одржување на собир. Понатаму, содружниците мора да одлучуваат само за прашањата што се утврдени во надлежност на собирот на содружниците, но содружниците можат да одлучуваат, ако така утврдат во договорот за друштвото, практично за сите прашања од значење за друштвото. Исто така, содружниците се сосема слободни во изборот во врска со создавањето на надзорен одбор, односно контролор. Друштвото со ограничена одговорност во споредба со акционерското друштво има многу поголема слобода во поглед на обликувањето на устројството во согласност со неговите потреби. Обликувањето на устројството во друштвото со ограничена одговорност зависи од неговите потреби во доменот на управувањето и околностите во кои тоа дејствува. Затоа може да има значајни, треба да се рече чувствителни разлики во обликувањето на устројството на друштвото со ограничена одговорност. Кон горното треба да се додаде : една од несомнените предности на друштвото со ограничена одговорност е во тоа што неговите органи дејствуваат помалку формално од органите на акционерското друштво. Законот за трговските друштва одбегнува да статуира правила за работа на органите на друштвото со ограничена одговорност кон овие органи ќе ги внесат во зоните на поцврст формализам. Такви правила не треба да создава ни самото друштво со ограничена одговорност.

Конечно меѓу органите друштво со ограничена одговорност, за разлика од односите меѓу органите на акционерското друштво постои вистински хиерархиски однос. Имено во друштво со ограничена одговорност собирот на содружниците, за разлика од собранието на акционерите, е највисок орган на друштвото, бидејќи во друштво со ограничена одговорност најзначајна е волјата на содружниците, што не е случај со акционерите. Во врска со улогата на содружниците друштвото ги има карактеристиките на персонално друштво. Содружниците во друштво со ограничена одговорност не се само тие кои учествуваат во донесувањето на најзначајните одлуки во друштвото, туку тие кои со своите мислења, упатства можат на суштествен начин да влијаат врз водењето на работите на друштвото од страна на

управителот. Собранието го избира управителот, но може во било кое време без наведување на било какви причини да го смени управителот. Управителот на друштвото со ограничена одговорност, за разлика од органите на акционерското друштво не ги врши работите на управувањето под сопствена одговорност, тој има многу ограничена самостојност наспрема собирот на содружниците. Собирот на содружниците може на значаен начин да ја ограничи самостојноста на управителот. Прво управителите го водат работењето на друштвото и согласно одлуките на собирот на содружниците и второ, собирот на содружниците може да одлучува и за прашања што се во врска со водењето на работењето на друштвото, дури и за прашања кои што се во врска со секојдневното водење на работењето на друштвото.

2. Нужна дистинкција : одлучување на содружниците и управување со друштвото:

Два поима се од клучно значење за разбирањето на устројството на друштво со ограничена одговорност. Тие поими се : (а) одлучување на содружниците и (б) управување со друштвото. И двата поими се користат во Законот за трговски друштва. Имено, Законот за трговски друштва при регулацијата на управувањето со друштво со ограничена одговорност сфатено во најшироката смисла на зборот се користи со поимот „ одлучување на содружниците” и „ управување со друштвото”. И двата поима се поврзани со прашањето кои и како во друштво со ограничена одговорност како правно лице (а) ја создава и изразува неговата волја и (б) кој се грижи за организирањето и извршување на волјата на друштвото.

Под капата на синтагмата „ одлучување на содружниците” се подведува во прв ред (а) создавањето на внатрешната организација на дејноста на друштвото; (б) поставувањето на деловната стратегија на друштвото и (в) утврдување на средствата потребни за остварување на деловната стратегија на друштвото. Кон ова треба да се даде : во кругот на одлучувањето на содружниците секако спаѓа и одлучувањето во врска со изборот и отповикувањето на управителот како и оценување на неговата работа. Несомнено, привелигирана дејност на содружниците во друштво со ограничена одговорност е уредувањето на односите на друштвото, иако во овој вид друштва односите во основа се уредуваат со договорот за друштвото.

Под капата на синтагмата „управување на друштвото” се подведуваат дејностите во врска со организирањето и водењето и работењето на друштвото. На зборот „ работење” не треба да му се дава рестриktivни значење т.е. под овој збор да се поидведува само деловното работење на друштвото. Во кругот на работењето на друштвото влегуваат и дејностите во врска со функционирањето на органите и телата на друштвото. Во таа смисла, управувањето со друштвото и се сведува на секојдневно водење и тековно превземање на дејствија во врска со извршувањето на дејноста и нормалното функционирање на друштвото како правно лице. Кон горното треба да се додаде дека Законот за трговски друштва поимот „ управување со друштвото” го разгранува на (а) водење на работењето на друштвото се

однесува на внатрешните односи и значи континуирано организирање, поврзување и усогласување на дејствувањето на поединците и групите во друштвото на планот на вршењето на дејноста на друштвото и неговото функционирање како правно лице. Всушност срцевината на водењето на работењето на друштвото е водењето на работењето на претпријатието на друштвото. Застапувањето, пак се однесува на воспоставувањето на односи на друштвото со третите лица и значи дејност со која или преку која овластените органи на друштвото во името на друштвото и за сметка на друштвото воспоставуваат односи со трети лица. Накусо застапувањето се изразува во учеството на друштвото во правниот живот. Тоа пред се се остварува преку изјавување на волјата на друштвото наспрема третите лица, со оглед на склучувањето на трговските работи и нивното извршување. Водењето на работењето на друштвото и застапувањето на друштвото го опфаќаат обезбедувањето на нормалното функционирање на друштвото како организациона единица и како правно лице.

Надзорот во друштвото со ограничена одговорност по дефиниција е резервиран за дејствувањето на содружниците во работите на друштвото. Може да се рече дека ненапишана надлежност на собирот на содружниците е организирање и вршење на надзор над работата на управителот. Но содружниците можат да одлучат заради непосредно вршење на надзорот да образуваат надзорен одбор, односно контролор. Деконцентрацијата на надзорот во друштвото со ограничена одговорност е факултативна, законот не го обврзува друштвото да изврши деконцентрација.

Устројството на друштвото со ограничена одговорност се создава и конкретно обликува согласно потребите во врска со одлучувањето на содружниците како “сопственици” на друштвото и ефикасното управување со друштвото како социјално- економска целина и правно лице.

3. Управител, односно управители на друштвото:

Управата на друштвото со ограничена одговорност е на многу поинаков начин организиран во споредба со таа на акционерското друштво. Имено, со друштвото со ограничена одговорност согласно став 1 на член 231 од Законот за трговските друштва, управува управителот, односно управителите.

Управителот, односно управителите е задолжителен орган на друштвото. Друштвото со ограничена одговорност без него не може да биде основано, како што не може без него, нормално и да функционира во текот на натамошното постоење.

Управителот не е едноставно раководно лице, односно функционер на друштвото, туку тој е орган на друштвото. И кога друштвото има повеќе управители тие имаат положба на индивидуални органи на друштвото, без оглед дали, согласно договорот за друштвото, доверените овластување во областа на управувањето со друштвото ќе ги вршат индивидуално или заеднички.

Новина којашто ја внесува Законот за трговски друштва е таа што управителите можат да се организираат и како колегијален орган на друштвото. Имено, Законот во став 2 на членот 231 утврдува дека во случаите кога друштвото има три или повеќе управители, тие можат заедно да управуваат како колегијален орган на друштвото. Составот, организацијата, работата и надлежностите на колегијалниот орган на управување на друштвото се определуваат со договорот за друштвото. Законот на го назначува називот на колегијалниот управен орган, содружниците имаат право на слободен избор на називот на овој орган на друштвото (на пример: називот може да биде управен одбор, одбор на управители, односно одбор на директори).

4. **Управител:** статусни прашања

Во кругот на статусните прашања спаѓаат прашањата во врска со изборот и отповикувањето на управителот, како и прашањата што се однесуваат на личниот статус на управителот.

а. Избор на управителот - Законот за трговски друштва молчи во поглед на бројот на управители на друштвото со ограничена одговорност. Утврдувањето на бројот на управители му е препуштено на договорот за друштвото. Под утврдување на бројот на управители на друштвото се супсумираат две нешта. Прво, утврдување дали друштвото ќе има еден или повеќе управители и второ ако има повеќе управители во договорот треба да се утврди нивниот број (на пример: два, три, четири или пет). Управителот се избира од редот на содружниците или од редот на лица кои немаат својство на содружник на друштвото. Во договорот за друштвото може да се определи за управител да биде избран само содружник на друштвото.

Законот за трговски друштва пропишува : За управител може да биде избрано физичко лице кое е деловно способно. Законот не пропишува други услови во поглед на изборот на физичкото лице за управител на друштвото.

За изборот на управител одлучуваат содружниците. Тоа значи дека содружниците изборот можат да го извршат како на собирот на содружниците, така и преку допишување. При основање на друштвото изборот на управителот може да биде извршен и со договорот за друштвото. Изборот на управителот, неговото овластување за застапување без одлагање се запишуваат во трговскиот регистар.

б. Време на кое се избира управителот - Содружниците имаат полна слобода во поглед на утврдувањето на времето на кое се избира управителот. И времето на коешто се избира управителот на друштвото се утврдува со договорот за друштвото. Законот за трговски друштва не остава можност времето на коешто се избира управителот да се утврдува индивидуално и конкретно при секој избор на управител на друштвото. Ако во договорот за друштвото не е определено времето на кое сто се избира управител кој не е

содружник, се смета дека е избран за време од четири години. Ако за управител се избира содружник, мандатот може да му трае додека му трае содружничкиот однос. Управителот може да биде повторно избран без разлика на тоа колку мандати бил избран за управител, ако со договорот за друштвото не е поинаку определено.

в. Лична положба на управителот - Управителот е орган на друштвото со ограничена одговорност. Во тоа својство тој го застапува друштвото, т.е. склучува правни работи во негово име и за негова сметка. Управителот е во ситуација која е во основа уредена со закон отколку договорна, бидејќи неговите овластувања и неговите права и обврски се утврдени во законот и дополнително со договорот што тој (управителот) го склучува со друштвото.

Тоа е општата правна рамка во која може да се расправа за личната положба на лицето кое е избрано за управител на друштвото со ограничена одговорност.

г. Забрана за кумулирање на својството управител со договор за работа- Забраната за кумулирање на својството управител со договорот за работа всушност значи забрана избраниот управител да го стекне својството на вработен во друштвото, односно стекнатото својство на вработен пред изборот за управител да го задржи и по изборот за управител. На прв поглед изгледа како да Законот за трговски друштва во делот каде што е уредена положбата на управителот на друштвото со ограничена одговорност молчи во поглед на еден од најзначајните прашања во врска со личната положба на управителот: дали управителот може да стекне својство на вработен во друштвото. Законот само ја споменува можноста управителот и друштвото да склучат договор со кои ќе ги уредат меѓусебните права и обврски. Меѓутоа, во став 5 на членот 366 од Законот за трговските друштва е пропишано дека одредбите од законот (член 366) соодветно ќе се применуваат и на управителот на друштвото со ограничена одговорност. Во членот 366 од Законот за трговски друштва се уредува статусот, т.е. личната положба на членовите на органот на управување на акционерското друштво. Со соодветна примена на одредбите на членот 366 од Законот за трговски друштва може да се формулираат следните пропозиции во поглед на “работноправниот статус” на управителот на друштвото со ограничена одговорност:

Прво, правата и обврските од работниот однос што ги стекнал управителот кој пред изборот бил во работен однос со друштвото, утврдени со договор за работа, му мируваат. Мирувањето започнува од денот на изборот на тоа лице за управител.

Второ, лицето кое е избрано за управител неможе по изборот да склучува договор за работа со друштвото чиј управител е, додека не истече времето на кое е избран за управител.

Трето, управителот за времето за кое е избран правата од работен однос ги остварува според условите утврдени во договорот за уредување на

односите на управителот и друштвото. Со договорот за уредување на односите со управителот се уредуваат : платата, односно надоместоците ако управителот не прима плата учеството во добивката, надоместокот на трошоците, надоместокот за осигурување на живот и други видови осигурување и другите права од работен однос.

Четврто, на управителот не се применуваат одредбите од колективните договори како и одредбите од Законот за работни односи што се однесуваат на засновањето и на престанувањето на работниот однос , на дисциплинската одговорност, на платата, на надоместоците и на заштитата на правата од работниот однос. Овие права управителот ги остварува на начинот и под условите утврдени во договорот за уредување на односите на друштвото со управителот.

Треба да се предупреди дека договорот за уредување на односите на друштвото со управителот акцесорно ги уредува односите на управителот и друштвото во врска со вршењето на доверениот мандат на управителот да го води работењето на друштвото и да го застапува друштвото наспрема надвор. Но, со овој договор се уредуваат, по потреба и правата од работен однос што ги стекнува управителот токму во врска со вршењето (ангажманот) во водењето на работењето на друштвото и застапувањето наспрема надвор. Законот за трговски друштва тргнува од претпоставката дека управителот на друштвото со ограничена одговорност, по правило има целосен ангажман на работите на друштвото, па затоа и создава можност управителот да ги стекне основните права од работниот однос, особено правото на плата, социјално и здравствено осигурување и други надоместоци. Но, од конкретната ситуација на секое друштво зависи степенот на ангажирање на управителот. Обемот на правата на управителот најчесто ќе зависат од степенот на ангажирање на управителот во работите на друштвото. Не треба сосема да се исклучи можноста управителот да има склучено договор за работа со работодавач надвор од друштва, што може да биде чест случај со управител што се избира од редот на содружниците. Во таков случај, управителот врз основа на договорот за уредување на односите со друштвото може да стекне само некои дополнителни права од работниот однос.

Договорот за уредување на односите на управителот со друштвото во името на друштвото го склучуваат содружниците.

вб. Наградување на управителот. - Законот за трговските друштва не го уредува непосредно прашањето за наградувањето на управителот на друштвото со ограничена одговорност. И во овој случај, законот упатува на соодветна примена на одредбите коишто се однесуваат на наградувањето на членовите на органот на управување на акционерското друштво. Тоа е пропишано во став 5 на членот 366 од Законот за трговски друштва. Притоа треба да се има предвид дека положбата на управителот е во основа истоветна со положбата на членовите на управниот одбор во двостепениот систем на управување, односно со положбата на извршните членови на одборот на директори. Според тоа, управителот во врска со наградувањето може да ги има следните права:

Прво, право на плата, односно месечен надоместок, право на осигурување на живот и на друг вид осигурување, на надоместокот на патни и на други трошоци и други права.

Второ, за работата на управителот собирот на содружниците може да му одобри учество во добивката.

Правата на управителот се уредуваат со договорот што тој го склучува со друштвото, соодветно на видот и обемот на доверените работи, работно-правниот статус и на нивниот личен придонес во работењето на друштвото. Ако управителот не склучи договор за уредување на односите со друштвото, наградувањето може да биде уредено и со договорот за друштвото, а евентуално и со одлука на собирот на содружниците. Во секој случај, управителот не може самиот да определува наградата што треба да ја прими за вршењето на работите на друштвото.

вв. Регულიрање на судирот на интереси во случај на склучување на зделка меѓу друштвото и неговиот управител. Ќ Законот не забранува управителот и друштвото да склучуваат зделки, вклучувајќи ги и зделките за заем, кредит, залог, или гаранција. Но, со соглед на тоа што управителот е застапник по закон на друштвото. Законот за трговски друштва мораше да предвиди посебни мерки на претпазливост во случаите кога зделката се склучува меѓу друштвото и неговиот управител. Во вакви случаи, логично е да се очекува дека ќе настане судир на интереси меѓу друштвото и управителот, бидејќи управителот всушност склучува зделка со самиот себе. Управителот во вакви ситуации е во тешка положба бидејќи е распнат или може да биде распната меѓу својот личен интерес и обврската која му ја наметнува положбата на управител, која го обврзува да дејствува во интерес на друштвото.

Оттаму, воведувањето на посебен режим на склучување на овие зделки разбирливо се наметнуваше. Таков посебен режим во поглед на склучувањето на секој договор или друга правна активност во коишто друштвото е странка и во коишто управителот има интерес, дури и посредно е пропишан во членот 239 од Законот за трговските друштва. Меѓутоа, законот не пропишува посебни правила во поглед на склучувањето на овој вид зделки, туку саму упатува во ваков случај на примена на соодветните одредби од Законот за трговски друштва што се однесуваат на договорите и другите зделки склучени меѓу акционерското друштво и членовите на неговите органи. Во законот е напишано дека во ваков случај мора да се постапи соодветно на членовите 457, 459 и 460 од законот, што значи дека и зделките склучени меѓу друштво со ограничена одговорност и нејзиниот управител имаат третман на зделка со заинтересирана страна.

Суштината на режимот под кој е ставено одлучувањето на зделките со заинтересирана страна е тоа што ваквите зделки не можат да се склучат ако, по правило, собирот на содружниците претходно не дал одобрување за склучување на зделката. Ако во друштво со ограничена одговорност се образувани надзорен одбор, односно контролор, претходното одобрување го

дава надзорниот одбор, односно контролорот, под услов контролорот, односно мнозинството од членовите на надзорниот одбор да немаат интерес во зделката. Зделката со заинтересирана страна извршена спротивно на одредбите на законот е ништовна.

При одлучувањето на собирот на содружниците, управителот кој е и содружник има право да биде сослушан, но не може да учествува во расправата и одлучувањето во врска со зделката со заинтересирана страна ниту во донесувањето на одлуката за давање на одобрување за склучувањето на зделката со заинтересирана страна. Ако собирот на содружниците, надзорниот одбор, односно контролорот не дадат одобрување али ако одлуката со која дале или одбиле да дадат одобрување е спротивно на законот, односно на договорот за друштвото неможат да се изврши барање спрема трети лица, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело за непостоењето на одобрувањето или на незаконитоста на одлуката, односно за нејзината спротивност со договорот за друштвото или со оглед на сите околности, морало да знае за тоа.

Овој режим нема да се применува ако друштвото има еден содружник, кој истовремено, е и управител. Треба да се додаде дека контролата над ваквите зделки од страна на собирот на содружниците ќе биде илузорна и кога управителот кој е заинтересирана страна во истовреме е и мнозински содружник.

Од примената на погоре изложениот режим на контрола на зделките на управителот со друштвото се исклучени и зделките што се однесуваат на редовното работење на друштвото и се склучуваат под нормални услови. Всушност, овој вид зделки не носат никаков ризик за содружниците.

вг. Обврска за неконкуренција на друштвото. - Случај кога на најмаркантен начин може да се покаже судирот на интереси меѓу управителот и друштвото со ограничена одговорност е кога управителот се занимава со дејност која може да се означи како конкурентна на дејноста на друштвото. Заради тоа и во нашиот Закон за трговските друштва се содржани одредби со кој му се забранува на управителот да се занимава со активности со кој му конкурира на друштвото. Оваа забрана може да се одстрани само со одлука на собирот на содружниците. Режимот на забрана на конкуренцијата е утврден во членот 238 од Законот за трговски друштва.

Управителот на друштвото без согласност на собирот на содружниците не може: (а) за своја или туѓа сметка да врши работи што спаѓаат во предметот на работење на друштвото; (б) да биде содружник со неограничена одговорност во друго друштво кое што има ист или сличен предмет на работење како друштвото; (в) да биде член на орган на управување или член на надзорен одбор, односно контролор во друго друштво кое што има ист или сличен предмет на работење како и друштвото; (г) во просториите на друштвото да врши работи за своја или туѓа сметка.

Законот за трговски друштва ги пропишува и санкциите во случај на повреда, односно непочитување на забраната за конкуренција. Имено, ако управителот постапи спротивно на забраните друштвото може да (а) да бара

надомест на штетата или(б) да бара на друштвото да му ја отстапи правната работа што ја склучил за своја сметка и да му ја даде користа која што потекнува од правната работа, склучена за своја или за туѓа сметка. Во случај на повреда на забраната за конкуренција, управителот може да биде отповикан без претходно известување и без право на надомест на штетата, освен ако не е поинаку определено во договорот за уредување на односите меѓу управителот и друштвото.

г. Отповикување на управителот - Содружниците имаат право во секое време да го отповикаат управителот, без оглед дали управителот е избран на определено или неопределено време. Во принцип законот не утврдува причини заради кои управителот може да биде отповикан, доволна причина за отповикување е губењето на довербата во управителот од страна на содружниците. Од тие причини, во Законот за трговски друштва е пропишано дека содружниците немораат да ја образложат одлуката за отповикување на управителот. Секоја поинаква одредба во договорот за друштвото се смета за ништовна.

Управителот на друштвото со ограничена одговорност може да биде отповикан од страна на судот. Во став 2 на членот 242 од Законот за трговски друштва е пропишано дека на предлог на секој содружник судот може да донесе одлука за отповикување на управител кој е и содружник. Ова специфично решение во поглед на отповикувањето на управителот на друштвото со ограничена одговорност е предизвикано од опасноста да се блокира секоја иницијатива на управител кој е и содружник. Ако управителот е содружник кој има положба на мнозински содружници очигледно е дека нема да дојде до позитивно гласање по иницијативата за отповикување од функцијата управител. Малцинскиот акционер, односно малцинските акционери во таков случај се упатени на судот. Се разбира предлогот за отповикување на управител доставен на судот мора да содржи причини заради кои се бара отповикување.

Отповиканиот управител има право на надомест на штетата предизвикана со предвремениот престанок на мандатот само ако тоа е определено во договорот за уредување на односите меѓу управителот и друштвото.

5. Овластување на управителот - Овластувањата на управителот се разгрануваат на (а)овластувања во врска со водењето на работите на друштвото и (б)овластување во врска со застапувањето на друштвото.

а. Водење на работите на друштвото- Во поглед на утврдувањето на овластувањата на управителот во врска со водењето на работите на друштвото се зависи од договорот за друштвото, законот има суплеторна. Во став 1 на член 235 од Законот за трговските друштва е пропишано дека овластувањата на управителот се определуваат со договорот за друштвото. Договорот за друштвото може да ги ограничи овластувањата на управителот и да наметне систем на претходно одобрување од страна на содружниците за

склучување на определени договори или за реализација на дејствија кои се сметаат за многу значајни за да бидат оставени единствено на дејноста на управителот (небанкарски заеми, хипотека над недвижности, залог врз средствата, влогови во други друштва продажба на делови од активата, обврски кои што надминуваат утврден износ утврден во договорот за друштвото). Но, при тоа треба да се има предвид дека со ваквите овластувања на содружниците не треба да се доведе во прашање основното овластување на управителот да го води секојдневното водење на работитена друштвото. Овие овластувања тој мора да ги има неначнати. Ако управителот не ги почитува ограничувањата на неговите овластувања, содружниците можат да бараат надомест на штета што настанала од тој факт, како и да го отповикаат управителот.

Ако договорот за друштвото молчи во поглед на овластувањата на управителот, управителот може да ги превзема сите правни работи и дејствија што се поврзани и вообичаени во водењетона работите и што се во интерес на друштвото. Оваа формула треба да се сфати широкоодносно дека управителот е овластен да дејствува во сите околности во име на друштвото, со исклучок на овластувањата што, според законот и договорот за друштвото, ги имаат содружниците, како што се овластувањата за одобрување на годишната сметка и годишниот извештај, договорите склучени меѓу управителот и друштвото, измена на договорот за друштвото и слично.

Начинот на работа на управителот, односно управителите ако ги има повеќе го определува договорот за друштвото. Ако во друштвото се избрани повеќе управители, со договорот може да се предвиди создавање на совет на управители кои одлуките ќе ги донесува едногласно или со мнозинство гласови, но исто така може да се предвиди поделба на овластувањата меѓу управителите по сектори и области од дејноста на друштвото (производство, комерцијални дејности, администрација и кадрови). Во Законот за трговски друштва (член 237) се содржани диспозитивни норми во случај со договорот да не е уреден начинот на работа на управителот, односно управителите.

б. Застапување на друштвото - Друштвото во односите со третите лица го застапува управителот. Ако друштвото има повеќе управители, друштвото го застапуваат сите управители, освен ако со договорот не е поинаку определено. Со договорот за друштвото може да се определи содружничките овластувања за застапување на друштвото да можат да му дадат само на определен управител, односно определени управители. Управителот е должен да ги почитува ограничувањата на овластувањата за застапување, определени со договорот за друштвото или во одлуката на содружниците. Ограничувањата се безправно дејство спрема трети лица дури и ако ограничувањата биле објавени.

б. Граѓанска одговорност на управителот - Станува збор за одговорност за штета што управителот ќе ја причини на друштвото. Општ принцип: управителот му одговара на друштвото за причинетата штета ако

неработел и не постапувал со внимание на уреден и совесен трговец. Ако друштвото има повеќе управители тие одговараат солидарно. Секој содружник може да бара надомест на штета што ја претрпело друштвото. Ништовна е секоја одредба на договорот за друштвото со која поднесувањето тужба се условува со предходно мислење или одобрување на собирот на содружници или која би се оджала однапред дадено откажување од поднесувањето тожба.

7. Управување со друштвото со ограничена одговорност од едно лице - Од гледна точка на управувањето на друштвото со ограничена одговорност од едно лице треба да се разликуваат две ситуации. Првата ситуација е таа која единствениот содружник не е и управител и втората ситуација кога единствениот содружник е и управител.

Единствениот содружник не мора да има и својство на управител на друштвото. Во тој случај традиционалната шема на организација на друштвото може да се задржи без поголеми тешкотии. Единствениот содружник ги врши овластувањата што во “нормалното” друштво со ограничена одговорност му припаѓаат на множеството содружници. Единствениот содружник треба само да ги запише донесените одлуки во книгата на одлуки која се води во друштвото. Од моментот на уписот на одлуката во книгата на одлуки таа станува полноважна. Одредбите од Законот за трговските друштва што се однесуваат на управителот на друштвото со ограничена одговорност кое што има два или повеќе содружници соодветно се применуваат и на управителот избран од единствениот содружник.

Но, својството на управител на друштвото може да го стекне и единствениот содружник на друштвото. Единствениот содружник, како управител, го управува друштвото на начин на којшто смета дека е целесобразен за остварувањето на интересот на друштвото. Доброто управување со друштвото со ограничена одговорност од едно лице наметнува потреба од преземање мерки на претпазливост. Едни потекнуваат од потребата на заштитата на доверителите. Други потекнуваат од потребата на единствениот содружник, кој истовремено е и управител, кој треба да прифати дека имотот на друштвото останува одвоен од неговиот личен имот. Во таа рамка, треба да се сфати одредбата содржана во став 3 на членот 243 од Законот за трговски друштва, која гласи: договорите меѓу единствениот содружник и друштвото во кое единствениот содружник е, истовремено и управител, мораат да бидат внесени во записник или да бидат склучени во писмена форма.